

МИЛОЈЕ РАДОВИЋ

УДК 027.625

Народна библиотека „Стефан Првовенчани”,
Краљево**УЗ МАЛО МАШТЕ И МНОГО ВОЉЕ...**

„Дете које чита преко књиџа добија прилику у заједничко памћење, па се тако упознаје са заједничком прошлошћу коју онда обнавља, у већој или мањој мери, сваким новим читањем...”

Алберто Манџел

Сажетак: Први долазак детета у библиотеку треба да буде такав да у њему створи жељу за поновним сусретом са библиотеком и са написаним светом који она чува. Креативна радионица (*Бајкошека*) један је од начина да се то успешно оствари. Како осмислити библиотечку радионицу за децу? Овај текст описује нека практична искуства и резултате креативног рада са децом из поменуте и неколико других креативних радионица Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ у Краљевоу.

Кључне речи: креативне радионице, бајкотера, књижевна радионица, еколошка радионица, студио лепог казивања, Мала школа стрипа

Хајдемо у написани свет или зашто читамо?

Нека ова прича почне питањем:

Зашто читамо?

Одговора је, вероватно, колико и људи. Али, ја сам за ову прилику издвојио одговор који је, колико оригиналан, толико и несвакидашњи (библиотекарство је по свему несвакидашње, зар не?). Невена Вуксановић (6 годи-

на), полазник *Бајкошке*,¹ каже: *Чињамо зајшо шио је чињање здраво*. И ево нас, управо улазимо у причу стару двадесетак векова. Стојимо пред вратима библиотеке у грчком граду Теби и лепо видимо – пише: *Медицина за душу*. Дакле, непознати библиотекар из старе Грчке и шестогодишња Невена из Краљева мисле да се у написани свет улази зато што је у њему здравље. Остале разлоге, важније или мање важне, препуштамо историји читања и библиотекарству, а ми се опет враћамо на почетак – у Дечје одељење краљевачке Библиотеке, где се у веома атрактивном и библиотечки потпуно заокруженом простору (530 м²), кроз осамнаест различитих програмских садржаја, успоставља једна особена, сасвим другачија програмска комуникација између детета и књиге, односно читаоца и библиотеке. Под *особеним* и *дружачијим* подразумевамо:

- да дете, при првом доласку у библиотеку, помисли како је дошло на место где може да се игра, а да из библиотеке оде уверено како је открило место где „станује“ знање. И, при том, да све то постоји због њега;
- да сваки следећи долазак буде радостан догађај који треба да се понавља, али увек на други начин, тако да исто постане другачије;
- да се у библиотеци сусретне са неким кога лично познаје: васпитачицом, суседом, братом, ујаком...
- ...или неким кога не познаје лично, али зна ко је: писцем, спортистом, уметником..., а који је, иначе, ту из истог разлога као и дете – због радости знања.

Бајкошка или њонеделјак једног дечјег библиотекара

Оно што смо напред навели као циљеве и задатке које је било неопходно претходно обезбедити, сада треба описати као конкретно искуство једног дечјег библиотекара. При томе се надамо да ће неко у њему пронаћи нешто што му је у раду са децом потребно, присвојити га само за себе, или ће га (као што библиотекари једино и знају да раде) поделити са још неким.

А концепт који следи подразумева ненаметљиву анимацију, тачније игру, која, као и свака игра, треба да има одређена правила, мада се у овом случају правила наводе да би се креативно мењала:

¹ Креативна радионица за предшколску децу у краљевачкој Библиотеци.

1. Библиотечка добродошлица... (библиотекар се појављује у улози домаћина. Дочекује децу и васпитаче на улазу у библиотеку, односно одељење, поздравља се са сваким, свакоме жели добродошлицу).
2. Учимо правила понашања у библиотеци...
3. Дежурна бајка (читамо бајку по избору деце и њиховог васпитача).
4. Прича из крила или родитељска прича (причу казује један од родитеља присутне деце).
5. Бајколики гост (у програму се појављује неко ко је, учећи у овој библиотеци, постигао запажене резултате у науци, уметности или спорту).
6. Бајколико путовање (са бајколиким гостом путујемо у земљу из које је потекла бајка).
7. Бајколика животиња или биљка („лична карта“ биљке или животиње која се помиње у бајци).
8. Учимо у библиотеци – креативна игра: допричавамо, доцртавамо, допевамо, дописујемо, допуњавамо... бајку или причу коју смо чули...
9. Путујемо кроз библиотеку... (одлазак из библиотеке претварамо у путовање кроз *кућу књиџе* и том приликом (гле, чуда!) откривамо где мама и тата позајмљују или где могу да позајме књиге, где деда на миру чита новине, где је учио бајколики гост и где можемо да се пожалимо кад нешто у библиотеци није у реду).

Није на одмет, чак је неопходно, навести да је у прошлој години у краљевачкој Библиотеци било 36 оваквих понедељака, исто толико бајколиких гостију, васпитача и предшколских група, са око хиљаду деце. Кроз написани свет децу су водили: професори универзитета, писци, сликари, светски шампиони у каратеу, новинари, глумци, лекари, директори и други.

Овде би требало да се заврши понедељак једног дечјег библиотекара, али се не завршава. Претворен у било који други дан, он се сели у вртић, где се појављује у облику малог часа библиотекарства.

Остали дани или о другим креативним радионицама

Креативне радионице треба схватити као један од пожељних, али и захтевних модела библиотечког рада са децом. Оне су кључеви којима се брже отварају „капије знања“, а да би се покренуле, претходно је неопходно да постоји²:

² Закључак је изведен на основу двогодишњег практичног искуства из рада Дечјег одељења краљевачке Библиотеке.

- креативни тим (библиотекари и водитељи радионица);
- библиотечка сарадничка мрежа која се свакодневно грана и шири. Она је битна за уздизање библиотеке у информативни, референсни, културни и научни центар локалне заједнице. Без ње не можемо говорити о толико жељеном *изласку библиотеке из библиотеке*, односно о библиотеци као центру за учење.

Кроз овакав приступ обезбедили смо да се у библиотеци, на истом послу, сусретну стручност, таленат и – толико нам недостајући – ентузијазам.

А уместо било каквог стручног или искуственог закључка, чини ми се да је овај начин рада са децом најбоље објаснила једанаестогодишња Милица, члан Библиотечке радионице. На питање дописника „Политике“ шта она и њени другови раде у овој радионици, рекла је: *Учимо како да учимо*. И ето одговора који на једноставан, али суштаствен начин, објашњава смисао библиотечког рада са децом.

За Милицу и њене другаре **уторак** је дан када се Библиотека претвара у свет који чека да буде откривен. Авантура почиње отварањем задатка који се решава индивидуално или групно, а припрема га библиотекар или неко од полазника радионице. Задаци су примерени узрасту полазника и најчешће су упитног облика или у виду загонетке:

- *Како се звао деда Свејоџа Саве?*
- *Како се звао деда Краљевића Марка?*
- *Ко се у коџа сакрио (одгонећање њсеудонима: Луис Керол, Прежихов Ворани, Косџа Раџин...)?*
- *Где је глака (на глави или у медицини)?*

И то није све. Треба још одгонетнути непознате речи. То су, у ствари, домаћи задаци. Деца између два уторка бележе речи, било где да су их чула, а чије значење нису разумела. Сама, или уз помоћ библиотекара, трагају за објашњењима: по речницима, лексиконима, енциклопедијама....

Деца из ове радионице имају још два, не мање важна задужења:

- мали библиотекари – водичи (за своје вршњаке и децу која први пут долазе у библиотеку);
- мали библиотекари – информатори (за посетиоце књижевних и других програма за децу и одрасле).

Попут Библиотечке, и друге радионице имају специфичан, пре свега занимљив и неуобичајен приступ у раду са децом. При томе се имало у виду да деца могу својим креативним радом, појединачно или групно, урадити и нешто од ширег друштвеног значаја.

Па, да наставимо. Данас је **среда**, а среда је леп дан за писање. То се у овој Библиотеци зна већ девет година. У среду је Гордана Тимотијевић, писац и преводилац, покренула **Књижевну радионицу** (и сада је води) или *Радионицу у којој расту њисци*, како је названа у једном од радова саопштеном на научном скупу *Деца и библиотеке* (Београд, октобар 2005). Од тада, па до данас, среда се у краљевачкој Библиотеци, кад су књижевне радионице у питању, променила незнатно – уместо једне, због великог интересовања, раде две књижевне радионице.

А **четвртак** је прави дан за путовања по ближеј или даљој околини. За почетак, треба упознати ближу околину. За то се постарала наша **Еколошка радионица** и њен водитељ мр Живко Славковић. Као резултат једногодишњег креативног рада у Библиотеци, али и на терену, настала је публикација под насловом *Биљне врсте – флора Краљева и ближе околине*. Књигом је обухваћено 220 биљних врста са тачним описом **њихових животних адреса**, тако да их веома лако може наћи било ко, ако у рукама има ову еколошку публикацију. И, уз све то, лепо срочене дечје еколошке поруке свету који је заборавио на себе. За путовање по даљој околини потрудила се Информатичка радионица, која је у двогодишњем периоду оспособила 150 деце за рад на компјутеру (Word и Excel), односно за коришћење интернета.

Петак је као створен за лепе речи. То је дан *Сћудија лепог казивања* који је програмски, са тежиштем на култури говора, осмислила Марина Панић, професор краљевачке Гимназије. Резултати нису изостали. На општинској смотри рецитатора освојено је седам, регионалној две и републичкој у Ваљево једна награда.

Суботу је довољно нацртати. То је урадила Мала школа стрипа уз материјалну подршку невладине организације *Кварш*. Деца из ове радионице нацртала су свој први стрип-каталог, направила изложбу, учествовала на међународном конкурс *Злаћна кацига*, а једна карикатура се нашла у званичном каталогу ове угледне манифестације. *О говорном облачићу и другим чудесима сћрипа* писали смо раније (*Јавне библиотеке* бр. 2), па овом опису суботе у краљевачкој Библиотеци недостаје само *Мала школа анимираних филма* која је почела са радом крајем прошле године.

Мала школа здравља, Археолошка и Етнолошка поchetница су креативне радионице које се одржавају једном, односно двапут месечно и за њих је написана посебна прича. У овој је довољно да их само поменемо.

У једногодишњем огледалу или о програмотској сћајисћици

Програмотска статистика, односно хронологија или датумар активности, представља важан и неизбежан део свакодневнот библиотечког рада. За ову прилику завили смо у наше једногодишње програмотско огледало, где

видимо да је Дечје одељење у 2006. години забележило 289 различитих програмских и креативних садржаја.

Да би се урађено боље видело, претворили смо га у две табеле.

Табела 1 (статистика програмских активности)

Редни број	Назив програма	Број програма	Број посетилаца	Број учесника програма
1.	Библиотека у школи – школа у библиотеци	13	1070	28
2.	Програми за предшколце	33	976	40
3.	Књижевни програми. Песник и деца	10	740	25
4.	Мали час библиотекарства: Предшколски узраст Основна школа Средња школа	13 3 9 1	570 100 400 70	33
5.	Посебни програми	8	840	24
6.	Тематска представа	9	930	12
7.	Промоције (књига, часописа)	2	300	6
8.	Изложбе: тематске, продајне, повремене	22	–	–
9.	Учешће на научним скуповима, сусретима библиотекара и сл.	7	–	–
	Укупно	117	5426	168

Табела 2 (статистика креативних радионица)

Редни број	Назив креативне радионице	Водитељ	Број учесника	Интервал одржавања	Број часова
1.	Бајкотекa	Милоје Радовић	33 x 30 = 990	једном недељно	1
2.	Књижевна радионица	Гордана Тимотијевић	20	једном недељно	2
3.	Књижевна радионица II	Милоје Радовић	16	једном недељно	2
4.	Студио лепог казивања	Марина Панић	12	једном недељно	2
5.	Мала школа стрипа	Никола Масловара	26	двапут месечно	4
6.	Библиотечка радионица	Радисав Радосављевић Милоје Радовић	18	једном недељно	2
7.	Мала школа здравља	др Драгана Милићевић Снежана Апостоловић	120	једном месечно	3
8.	Етнолошка почетница	Радмила Поповић	30	једном недељно	1
9.	Еколошка радионица	мр Живко Славковић	15	једном недељно	2
10.	Мала школа ани-мираног филма	Никола Масловара	30	двапут месечно	4
11.	Информатичка радионица	Милош Марјановић	25	једном недељно	2
12.	Информатичка радионица II	Милош Марјановић	20	једном недељно	2
13.	Археолошка почетница	Слађана Спасић	10	двапут месечно	2
Укупно	13	13	375 стални састав + 990 повремених у Бајкотечи = 1365	девет (9) недељно два (2) месечно један (1) месечно	81 час месечно

Из мноштва програма ипак је неопходно издвојити неке појединачне резултате:

- награду дечјег часописа *Вишез* за књижевно стваралаштво (Катари-на Кораћ, полазник Књижевне радионице);
- већ поменутих седам првих награда полазника *Сшудија лејоџ казивања* на општинској смотри рецитатора (Лана Чубрић, Стефан Миликић, Магдалена Стојковић, Горана Баланчевић, Филип Зеленовић и Наташа Ристић);
- две прве награде на регионалној смотри рецитатора (Лана Чубрић и Стефан Миликић);
- трећа награда на републичкој смотри рецитатора (Лана Чубрић);
- на истом такмичењу Савез аматера Србије доделио је трећу награду за педагоге Марини Панић, водитељу наше креативне радионице *Сшудио лејоџ казивања*.

У програму 35. Вуковог ђачког сабора представљена су два креативна програма нашег одељења: *Кућа књиџе* – библиотечко-едукативни програм за млађе основце и *Кућица од речи* – радионица креативног писања.

Еколошка изложба *Храсић мој љријашељ* уврштена је у програм *Дани европске баштине* (тема Дрво) који је реализовала Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ у Чачку, а гостовала је и у Библиотеци „Милутин Бојић“ у Београду.

О раду Дечјег одељења говорило се на стручним скуповима у Лазаревцу, Краљеву и Пријеполу, а средства јавног информисања објавила су преко педесет репортажа, прилога и стручних текстова. Програми за предшколце (*Прича о ђуслама* и *Цвркуш за свакоџ*) забележени су и на фото-излогу ТАНЈУГ-а.

Крај који би могао бићи и љочешак

„[...] Предлажући широк избор материјала и услуга, јавне библиотеке пружају деци могућност да осете задовољство читања и радост контакта са знањем и уметничким остварењима која развијају њихову машту. Децу и родитеље треба едуковати како да се најбоље служе библиотekom и како да развијају навике коришћења издавачке делатности и електронских информација.

Јавне библиотеке имају посебну одговорност у процесима обучавања за читање и популаризацији књига и других информационих материјала који се прожимају. Оне су дужне да организују специјалне програме за децу, као нпр. *Чишање бајки*, а такође и друге мере везане за библиотечку делатност и ресурсе...“

Треба ли још нешто додати овом *Главном задатку* Упутства за децје библиотеке, усвојеном на Генералној конференцији IFLA-е у Буенос Аиресу 2004. године?

Ништа, баш ништа. Али, у складу са њим треба, у облику најкраћег могућег закључка, поправити већ написани наслов:

Уз мало маште и много воље...

... све може бити лепше и боље.

BY MEANS OF LITTLE IMAGINATION AND MUCH WILLING

Summary

The first visit of a child to a library should be such as to instigate his wish for his meeting again with the library and with the written word kept by it. The creative workshop (bajkoteka) is one of the ways that to be realized successfully. How a library workshop should be organized? This paper describes the practical experience and the results of the creative work with children from the already mentioned and several other workshops of the Public Library „Stefan Prvoventani“ of Kraljevo.

Miloje Radovich

Раг настиао у једној од рагионица